

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی قزوین
مرکز بهداشت شهید بلندیان شهرستان قزوین

آشنایی با بیماری های ناشی از کار و نحوه پیشگیری از آن ها (ویژه کارگران)

تهیه و تنظیم : ناصر یعقوبی بازرگانی - یزدان علی کوگیر چگینی
کارشناسان بهداشت حرفه ای

انتشارات کمیته علمی - اجرایی آموزش بهداشت (135)
زمستان 1387

هو‌العلیم

مقدمه

کار جوهره ی اصلی زندگی انسان است که برای سلامت و احساس راحتی مفید بوده اما در صورت عدم رعایت اصول بهداشت حرفه ای و ایمنی می تواند بر سلامتی اثر سوء داشته باشد.

کارگران بیشتر از سایر افراد جامعه در معرض حوادث و بیماری های ناشی از کار قرار دارند و در نتیجه بیشتر از دیگران آسیب دیده و یا بیمار می شوند . از طرفی وضعیت سلامتی کارگر بر کیفیت و کمیت کار تأثیر می گذارد ، کارگر سالم از کارگری که سالم نیست بازدهی و کارایی بیشتری دارد.

کارگران دچار اختلال سلامتی نه تنها بازده کاری کمتری دارند بلکه علاوه بر به خطر انداختن خود ، سایر همکاران یا افراد جامعه را در معرض خطر قرار می دهند. برای مثال فردی که راننده اتوبوس است و به علت بیماری اسکلتی و عضلانی مهارت و دقت لازم را در هنگام رانندگی ندارد .

در این چکیده سعی بر آن است تا کارگران عزیز را با بیماری های شغلی و راههای اساسی پیشگیری از آنها آشنا نمایم .

بیماری های ناشی از کار کدامند ؟

بیماری های شغلی به گروهی از بیماری ها گفته می شود که در نتیجه کار به وجود می آیند یعنی چنانچه در محیط کار عوامل زیان آور مانند سر و صدای بیش از حد مجاز ، گازها و بخارات ، گرد و غبار ، دود و دمه ، شرایط نامناسب بدنی و ... وجود داشته باشند کارگران دچار بیماریهای ناشی از کار می گردند. مثال هایی از برخی عوامل زیان آور و اثرات سوء آنها بر سلامتی در جدول زیر آمده است:

عوامل زیان آور	عوارض
سرو صدا - ارتعاش	کاهش شنوایی - بیماری های قلبی و عروقی - آسیب های اسکلتی و عضلانی - کاهش بهره وری و افزایش حوادث ناشی از کار
گازها و بخارات - گرد و غبار - دود و دمه	انواع مسمومیت ها ، آلرژی ، بیماری های دستگاه تنفسی ، آسیبهای دستگاه عصبی ، سرطان ها ، ناراحتی های پوستی و ...

نارضایتی شغلی ، افسردگی ، افزایش حوادث
ناشی از کار، غیبت و ...

شرایط روحی و روانی نامناسب کارگاه (روابط
نامناسب بین کارگران و کارفرما و ...)

آیا بیماری های شغلی قابل درمان است ؟

بسیاری از اینگونه بیماری ها غیر قابل درمان ولی قابل پیشگیری هستند.مانند

کری شغلی ، سیلیکوزیس و ...

چرا باید از ایجاد بیماری های ناشی از کار جلوگیری نمود ؟

به علت بروز بیماریهای ناشی از کار مشکلات جبران ناپذیری برای کارگران به

وجود می آید از جمله :

- 1) کاهش توانایی جسمی و روحی کارگر.
- 2) ایجاد نارضایتی برای کارگر بیمار و نیز سایر کارگران.
- 3) افزایش حوادث ناشی از کار به علت موارد ذکر شده بالا.
- 4) افزایش غیبت از کار.
- 5) افزایش هزینه های درمان .
- 6) کاهش تولید و در نهایت کاهش بهره وری.

چگونه می توان از بروز بیماری های شغلی جلوگیری کرد ؟

مهم ترین راه های جلوگیری از بیماری های شغلی عبارتند از :

1) شناخت و کنترل عوامل ایجاد کننده بیماری در محیط کار.

2) به کار گماردن کارگر متناسب با نوع کار.

3) بررسی سلامت کارگر به صورت انجام معاینات قبل از استخدام و دوره ای و معاینات اختصاصی حتی برای مدیران.

شناخت و کنترل عوامل ایجاد کننده بیماری در محیط کار :

این کار توسط کارشناسان بهداشت حرفه ای صورت می پذیرد . در واقع برای انجام چنین فعالیتی بایستی محیط کار ، دستگاه ها و ابزارهای کار ، وظایف شغلی کارگران ، ساعات کار و استراحت ، بهداشت محیط کار ، عوامل زیان آور موجود در محیط (شامل نور نامناسب ، گرد و غبار ، سر و صدا و ...) توسط این افراد بررسی و شناسایی گردند. در صورت امکان عوامل خطرزا اندازه گیری شده و با حدود مجاز استاندارد مقایسه گردند . (مثلاً میزان صدا در یک محیط اندازه گیری شده و با حدود مجاز آن « 85 دسی بل » مقایسه شود .) پس از این مرحله کارشناسان فوق بایستی راه حل مناسب و عملی و اقتصادی جهت کنترل ، کاهش و یا حذف عوامل خطرزا ارائه و کارفرما نسبت به انجام آنها اقدام نماید .

بررسی سلامت کارگر :

این بررسی به شکل معاینات قبل از استخدام ، معاینات دوره ای و معاینات اختصاصی انجام می گیرد . نکته مهم آن است که این معاینات فقط باید توسط پزشک متخصص طب کار یا پزشک دوره دیده طب کار انجام گیرد.

✓ معاینات بدو استخدام

این معاینات قبل از اشتغال کارگر باید انجام پذیرد . در واقع وضعیت سلامتی کارگر و توانائی های وی برای کار مورد نظر توسط پزشک طب کار مورد بررسی قرار می گیرد که آیا کارگر از نظر جسمی و روحی برای شغل مورد نظر مناسب است یا خیر ؟

مهمترین اهداف معاینات قبل از استخدام عبارتند از :

- ✗ تعیین حدود سلامتی متقاضی و قابلیت وی برای کار مورد نظر.
- ✗ کشف بیماری های مسری کارگر و جلوگیری از انتشار آن .
- ✗ تشخیص زود رس بیماری ها و درمان آنها.
- ✗ تعیین عوارض و بیماری های قبلی متقاضی و ثبت در پرونده تا بعداً به حساب بیماری های ناشی از کار محسوب نگردد .
- ✗ حفاظت صنعت و سرمایه انسانی

✓ معاینات دوره ای

کارگران باید هر شش ماه یا سالی یک بار تحت معاینات دوره ای قرار

گیرند. نکات مهم در انجام این گونه معاینات عبارتند از :

✗ تشخیص زودرس بیماری ها و عوارض ناشی از کار.

✗ توصیه برای تغییر شغل یا محدود کردن کار افراد بیمار.

✗ تعیین اثر محیط کار بر سلامت کارگران.

✗ ارزیابی روش های کنترل و پیشگیری .

✗ جلوگیری از انتقال و انتشار بیماری های واگیردار.

✓ معاینات اختصاصی

منظور معایناتی است که به صورت معمول و با نظم خاصی انجام نمی پذیرد بلکه

در صورت نیاز این گونه معاینات انجام می شود مثل :

☒ معاینات اختصاصی کارگران مشاغل سخت و زیان آور.

☒ معاینات پزشکی جوانان و زنان و ... .

☒ معاینات در موقع تغییر شغل.

☒ معاینه در موقع برگشت مجدد به کار پس از بیماری و حادثه .

منابع :

1. فرشاد علی اصغر . حجازی سرمد احمد . بیماری های ناشی از کار . انتشارات سرشار، ۱۳۷۷

2. مرکز بهداشت استان اصفهان . آشنایی با بیماری های ناشی از کار . جلد اول . چاپ اول، ۱۳۸۳

همواره به یاد داشته باشیم که :

1. بسیاری از بیماری های ناشی از کار غیر قابل درمان اما قابل پیشگیری هستند.
2. با حفظ سلامت محیط کار می توان سلامتی کارگران را تأمین کرد.
3. برای شناخت، ارزیابی و کنترل عوامل خطرزا در محیط کار با کارشناس بهداشت حرفه ای مشورت کنیم .
4. معاینات کارگران باید به طور مرتب و توسط پزشک متخصص و یا دوره دیده طب کار صورت پذیرد .

